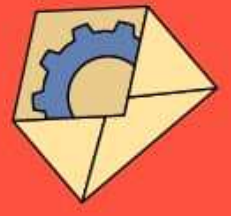

26
березня
початок о 16.00

онлайн-етер

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

з Анастасією Бречко

🕒 Близько 30 годин

Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади

- Керівники ЗЗСО
- Педагогічні працівники
- Представники органів місцевого самоврядування

Мета – сприяти розвитку безпечної освітньої екосистеми у громадах. Курс складається із чотирьох модулів, які послідовно розкривають питання фізичної, інформаційної та психологічної безпеки, а також міжвідомчої взаємодії у громаді. Після закінчення навчання слухачі отримують сертифікат про підвищення кваліфікації (30 годин / 1 кредит ЄКТС).

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади

Навчально-методичний
посібник

Безпечне середовище +
безпечний дорослий =
ДИТИНА В БЕЗПЕЦІ

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Анастасія Бречко

- вчителька української мови, літератури й медіаграмотності
- засновниця Школи української мови "невгаМОВНО"
- авторка онлайн-курсів Всеукраїнської школи онлайн
- авторка ютуб-каналу «#будніучілки»

facebook.com/brechaaa

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Основні тези зустрічі:

- 📌 Загрози для дітей в інтернеті та як їм запобігти
- 📌 Ігри для розвитку кіберграмотності для різного віку
- 📌 Кейс-орієнтоване навчання кіберграмотності на різних уроках

**Кіберпростір –
інтерактивне
інформаційне
середовище, яке
функціонує за
допомогою
комп'ютерних систем.**

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Загрози для учнів в кіберпросторі

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

1. Загрози для особистісної безпеки:

- загроза ознайомлення з матеріалами небажаного змісту (порнографія, ненормативна лексика, суїцидального характеру, сектантські, расистські та ненависницькі, вибухові речовини, хакерські сайти тощо);
- загроза отримання недостовірної інформації;
- загроза залежностей (комп'ютерної, ігрової, інтернет тощо);
- загроза спілкування з небезпечними людьми (шахраями, гриферами тощо);
- загрози вчинення протиправних дій (хакерство, порушення авторських прав тощо).

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

СИТУАЦІЯ

Учні після роботи на шкільному комп'ютері регулярно забувають виходити зі свого облікового запису й інші використовують їхні сторінки для хуліганства – пишуть повідомлення іншим людям, використовують фейкове фото, крадуть чужі дані тощо. Як можуть вирішити цю проблему вчителі?

А як можна вирішити цю проблему на адміністративному рівні?

2. Загрози витоку персональної інформації:

загроза розголошення конфіденційних даних, інформації з обмеженим доступом (прізвища, імена, адреси, номерів кредитних карток, телефону тощо).

СИТУАЦІЯ

Ви хочете опублікувати допис про шкільне змагання й перемогу класу у групі школи в Facebook. Які дані про учнів ви використаєте? Які фото додасте?

3. Загрози для персональних комп'ютерів:

- загроза проникнення вірусів, черв'яків;
- загроза завантаження шкідливого активного коду;
- загроза завантаження програм з прихованими функціями: троянів, клавіатурних шпигунів тощо .

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

СИТУАЦІЯ

Роман знайшов у шкільному коридорі флешку. Він запитав в учнів довкола, чи це їхня або чи вони знають власника, але ніхто не впізнав річ і не дав відповіді. Найкращим варіантом пошуку власника для хлопчика було перевірити вміст флешки. Тож він пішов у клас інформатики і приєднав знайдений пристрій до шкільного комп'ютера. На флешці був один файл, і Роман спробував його відкрити. І тут сталося те, чого не очікував побачити учень: усі комп'ютери в класі почали по чергово засвічуватися і їхні екрани стали синіми. Але тут швидко зреагував учитель. Він уже бачив, як працюють віруси, і майстерно з ним упорався. Але пообіцяв собі, що проведе розмову з учнями про безпекові правила.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Кібербулінг (cyberbullying) – це форма цілеспрямованої, повторюваної та агресивної поведінки, яка спрямована на шкоду, приниження або заплутування іншої особи.

Кібербулінг відрізняється від булінгу тим, що відбувається онлайн (через соціальні мережі, електронну пошту тощо).

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Тролінг (trolling) – це зловживання або провокування інших людей в Інтернеті, зазвичай шляхом розміщення образливих або провокаційних коментарів, повідомлень або відповідей з метою спричинення роздратування чи викликання конфлікту.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

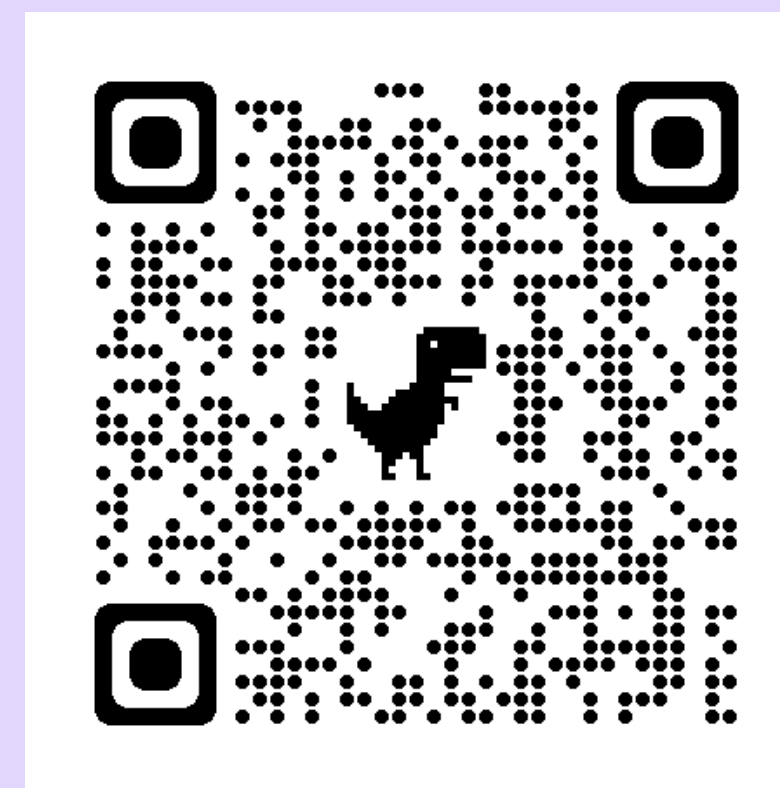
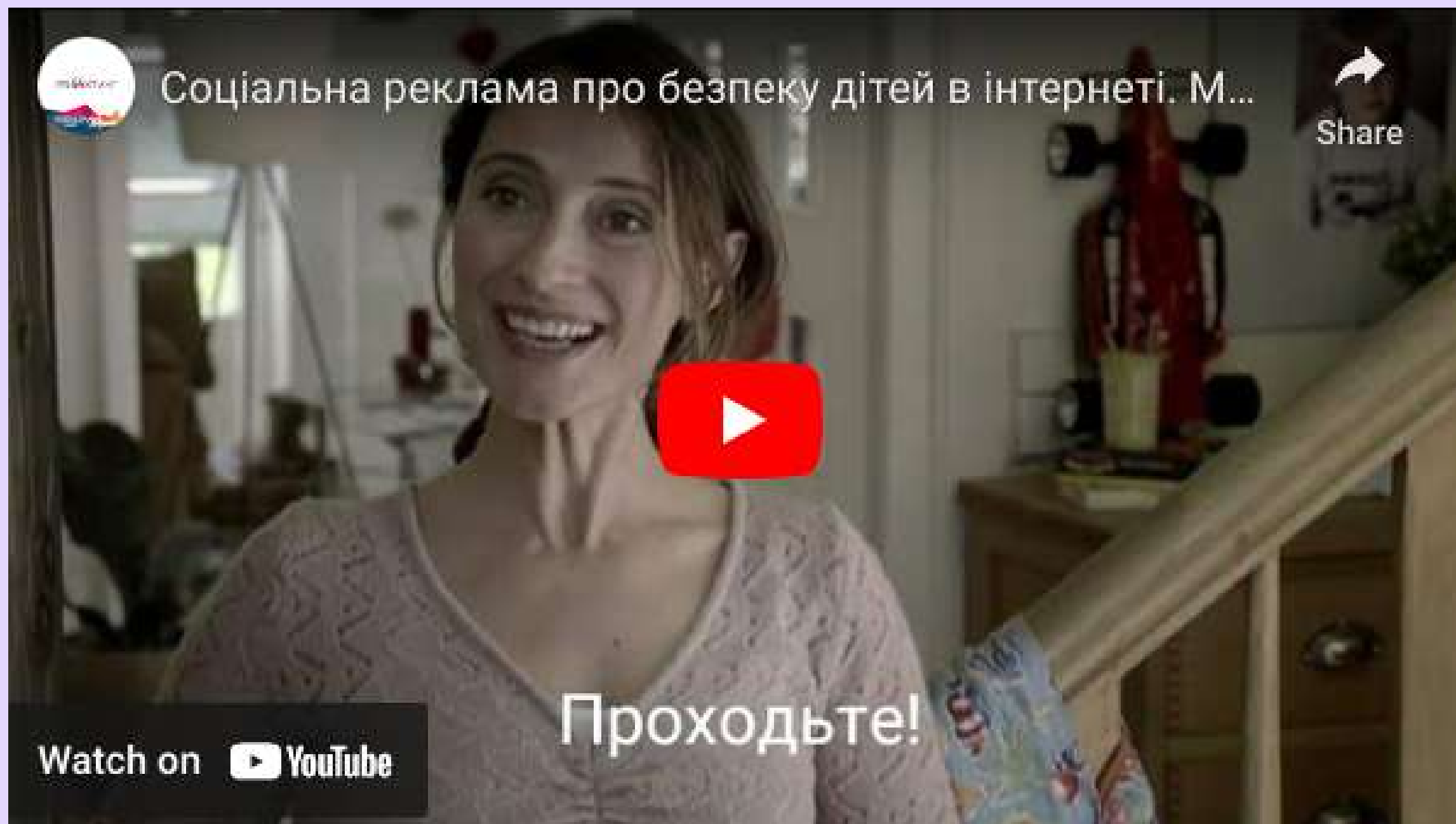
Мобінг (mobbing) – це форма насильства або цілеспрямованого заплутування, яка відбувається в онлайн-середовищі. Мобінг передбачає систематичне та повторне залякування, образи, викривання та інші форми психологічної агресії проти конкретної особи.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Грумінг (grooming) – це процес, коли доросла особа намагається викликати довіру та створити емоційний зв'язок з дитиною або підлітком в Інтернеті з метою сексуальної експлуатації або інших злочинних дій.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

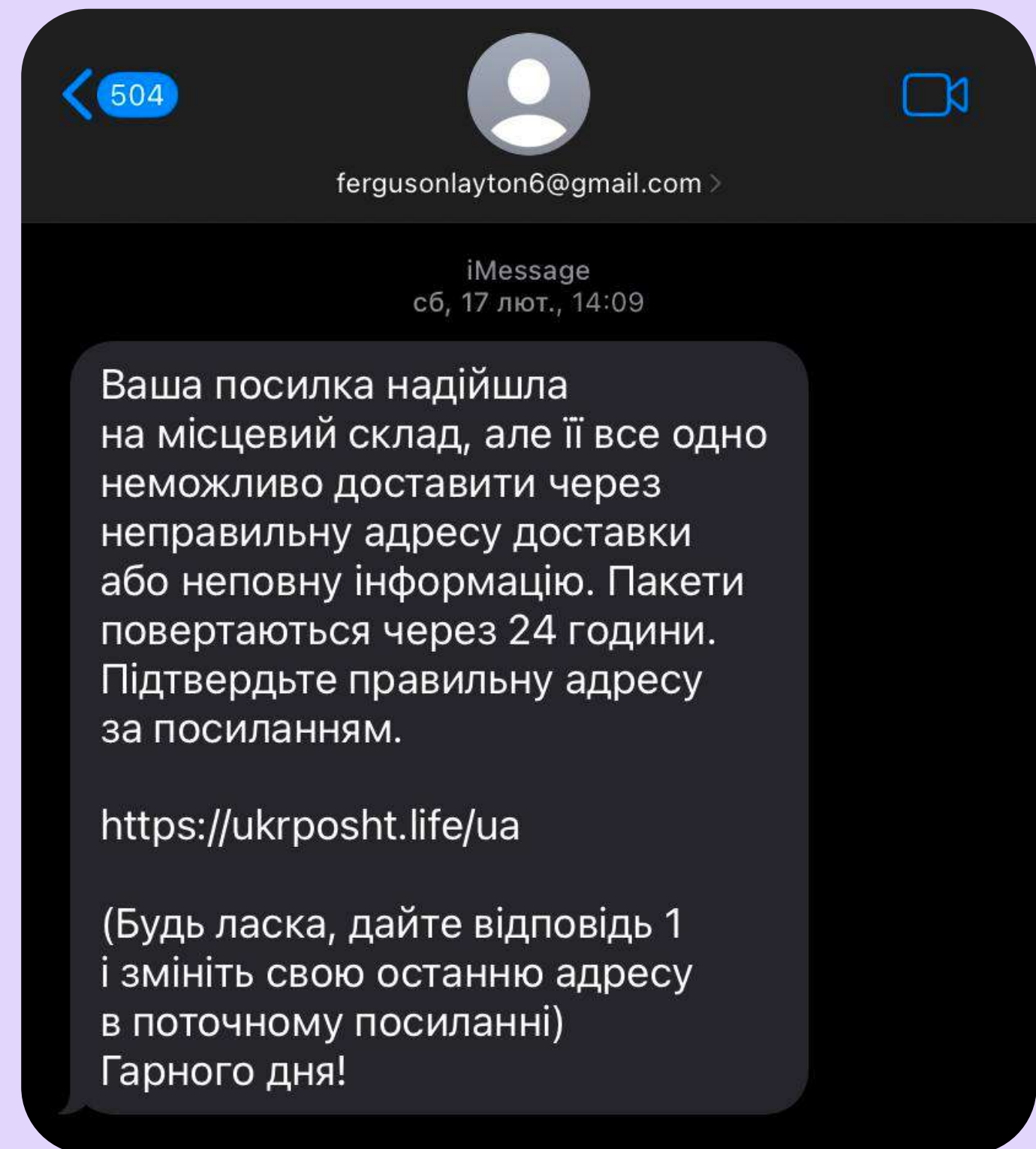
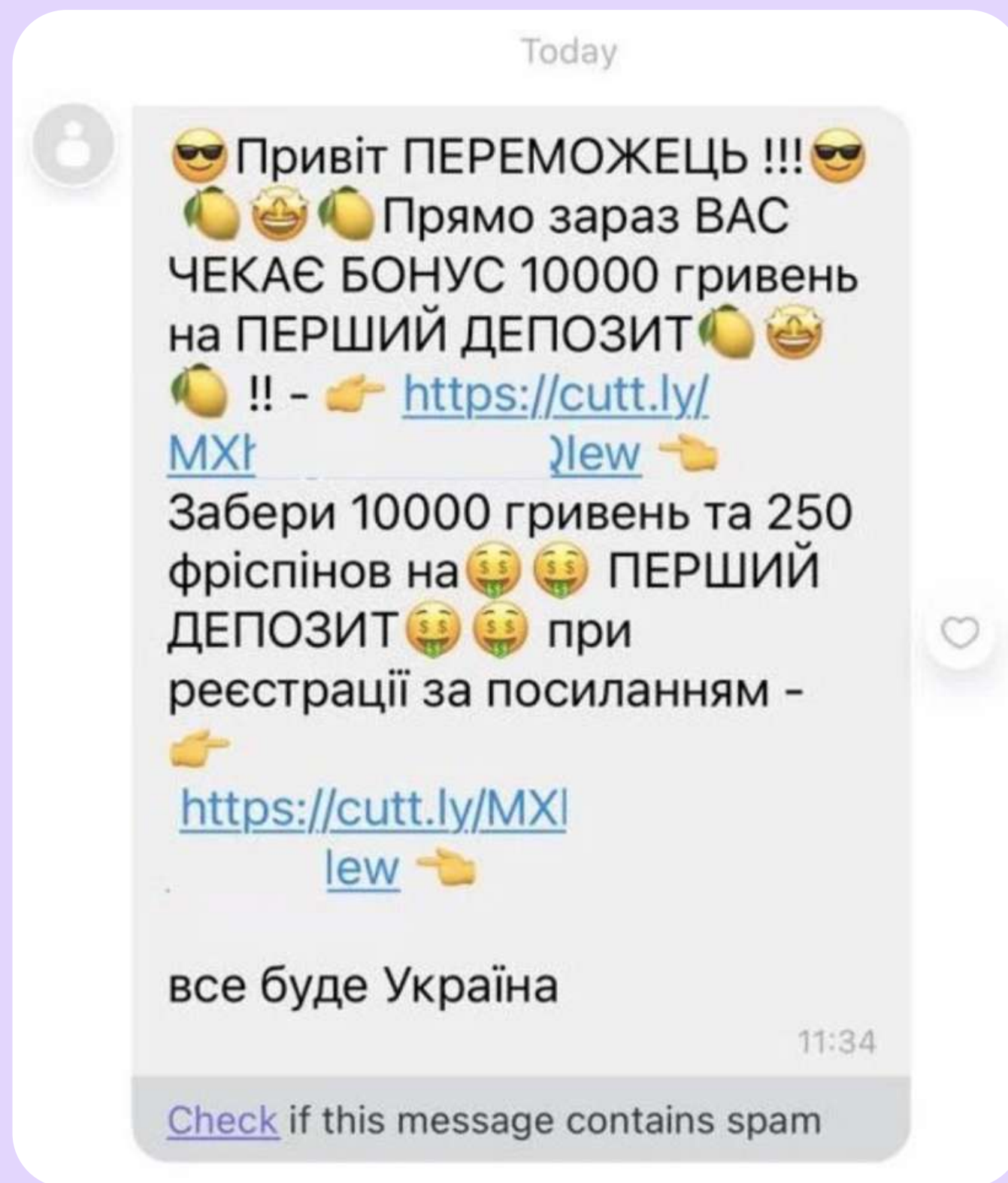
Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Фішинг (phishing) – це вид шахрайства, коли зловмисники намагаються отримати конфіденційну інформацію, таку як паролі, номери кредитних карток, за допомогою підроблених веб-сторінок або електронних повідомлень, які виглядають як легітимні.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

ФІШИНГ

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Кардинг (carding) – це злочинна діяльність, пов'язана з отриманням, використанням або зловживанням фінансовою інформацією про кредитні картки, такою як номери карток, терміни дії та CVV-коди, з метою незаконного отримання коштів або купівлі товарів та послуг.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

КАРДИНГ

М

Українці, час гуртуватись. Надсилайте мені номер, термін дії та CVV-код зі зворотньої сторони картки, щоб разом дати відсіч іноземним загарбникам та ляльководам. Визволимо батьківський дім разом! До перемоги!

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Секстинг (sexting) – це відправлення, отримання або поширення матеріалу сексуального змісту (фотографії чи відео). Секстинг може мати негативні наслідки, зокрема поширення приватної інформації без згоди особи. Часто секстинг супроводжується погрозами й шантажом.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

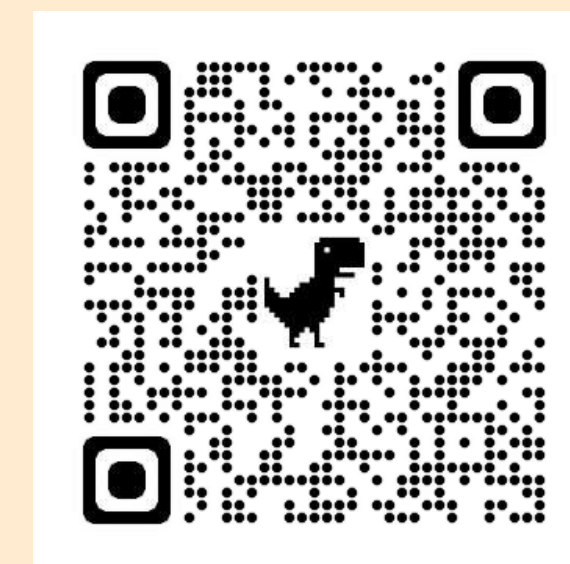
Важливі питання, які потрібно озвучити (у випадку, якщо між дитиною і вчителем не достатній рівень довіри, запропонуйте батькам поставити ці запитання):

1. Чому ти зробив/зробила ці фото?
2. Чому, коли та кому ти надіслав/надіслала ці фото?
3. Хто, чому та коли почав поширювати ці матеріали?
4. Де вже бачили фото?
5. Хто бачив фото і чи залучений дорослий?

4- 6 РОКІВ

Джерело: stop-sexting.in.ua

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

4- 6 РОКІВ

3. Руханка

Віршик. Ви можете використовувати вірш, який поданий нижче, для вивчення разом з дітьми, або як початок кожного нового заняття з онлайн-безпеки.

Гаджет - друг наш

(імітуємо обійми)

І не потребує він каш.

(імітуємо рух, наче їмо ложкою чи виделкою)

Можна з ним гратися

і в ігри бавитися.

(робимо рухи великими пальчиками наче нажимаємо кнопки)

А ще мультик дивитися

(показуємо на очка)

і під пісню крутитися.

(крутимось)

А якщо раптом щось злякало,

(імітуємо страх)

то покличемо ми тата й маму!

(машемо рукою, наче кличемо когось)

Джерело: stop-sexting.in.ua

7- 9 РОКІВ

Ситуації:

1. «Гуглик спілкується в чаті і його онлайн-знайомий просить поділитися з ним домашньою адресою. Гуглик довго вагався, але все ж написав йому точну адресу, де проживає. Як вважаєте, чи правильно вчинив Гуглик?»

2. «Під час перегляду мультфільму, відео раптово перервалось і на екрані з'явилося зображення частково оголених людей. Гуглик перелякався і розповів про це батькам. Як вважаєте, чи правильно він вчинив?»

3. «Онлайн-друг просить Гуглика скинути фото з ванної. Наш герой довго вагався, але вирішив не надсилати таку фотографію. Чи правильно він вчинив?»

4. «До Гуглика в друзі додається новий користувач. Зайшовши на його сторінку, наш герой помітив, що в цього користувача немає жодних фотографій, а в описі профілю написано декілька слів незнайомою мовою. Гуглик відхилив запит, але після цього відчував себе кепсько, адже думав, що ця людина просто хотіла дружити. Чи правильно зробив Гуглик, що не прийняв запит у друзі?»

10- 18 РОКІВ

ТВІЙ ОСОБИСТИЙ ЩИТ ЗАХИСТУ

-
- ▶ Батьки або особи, які їх замінюють;
 - ▶ Брати та сестри;
 - ▶ Вчителі;
 - ▶ Соціальний педагог/працівник або психолог;
 - ▶ Служба підтримки або адміністрації соц мереж або сайту;
 - ▶ Поліція;
 - ▶ Шкільний офіцер поліції;
 - ▶ Поліцейський, який проводить заняття в школі (ювенальна превенція);
 - ▶ Кіберполіція;
 - ▶ Гаряча лінія Ла Страда 116 111 (пн-пт, 12:00-16:00)
 - ▶ Сервіс з видалення інтимних зображень та служба підтримки (чат-бот)
stop-sexting.in.ua

10– 18 РОКІВ

ТЕСТ «БІЛБОРД»

Пам'ятай! Перед тим, як надсилати (або опублікувати) будь-яке повідомлення (текстове, зображення чи відео) необхідно подумати: «Чи готовий/а я побачити це на білборді біля моєї школи». Якщо немає готовності побачити це біля школи, то краще відмовитися від надсилання такого повідомлення.

Джерело: stop-sexting.in.ua

10– 18 РОКІВ Кейси

У перший же вечір він написав, що дуже хоче запросити мене на побачення. Далі він розповідав, що уявляє, як я зараз лягаю спати, як вмощуюся в ліжко у гарненькій піжамі та обіймаю ведмедика. Я ж писала йому, що я не мале дівчисько, що вже давно не сплю з іграшками і що в мене немає смішної піжами, а є гарна нічна сорочка. На той момент я дуже хотіла, щоб він сприймав мене як дорослу і дуже хотіла ще більше йому сподобатися. Тому, коли він попросив скинути йому моє фото у ліжку, я сприйняла це як виклик і негайно почала робити селфі. Обравши найкраще, відправила йому в повідомленні. Руки трусилися, натискаючи кнопку відправлення. Я з нетерпінням чекала його реакції

Джерело: stop-sexting.in.ua

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Як розпізнати, що дитина стала жертвою онлайн-наси́льства:

- дитина стала пригніченою, настрашеною;
- лякливо реагує на сповіщення телефону;
- уникає або ж навпаки постійно перевіряє свій гаджет;
- погіршується соціальна та академічна успішність;
- зміна поведінки в соціальних мережах: дитина видаляє сторінки сторінки в соцмережах або створює нові, видаляє або приховує весь контент;
- проблеми зі сном, втрата апетиту, головні болі або скарги на погане самопочуття.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Що робити вчителям/адміністрації школи у разі виявлення учня, який потрапив в ситуацію онлайн ризику?

1. Дитина, яка зіштовхнулася з онлайн ризиком, потребує підтримки, без осуду чи критики.
2. Не надавайте ситуації зайвого розголосу в школі — не робіть із цього скандал чи публічне обговорення, оскільки це ще більше травмує дитину.
3. Вирішення ситуації потребує включеності як адміністрації школи, так і батьків дитини.

4. Для збереження доказів дитина, яка є постраждалою, має зробити скрін листування, де видно, кому і коли були надіслані матеріали.

5. Прибрати фото чи відео матеріали з мережі доволі непросто і важливо зупинити поширення такого контенту через видалення зображень: - у діалогах дитини, яка поширила матеріали; - у хмаросховищах, на пристроях, у діалогах та групах тих, хто їх зберіг собі (наприклад, учні класи); - у соціальних мережах через звернення до адміністрації ресурсу.

Якщо це не допомогло вирішити ситуацію - звернутись до правоохоронних органів.

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

 Подзвони з питанням, яке тебе турбує:

Національна дитяча "гаряча лінія": 0800500225 (короткий номер з мобільного call:116111)

Національна "гаряча лінія" з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та ґендерної дискримінації: 0800500335 (короткий номер з мобільного call:116123)

 Для допомоги юристів звертайся за консультацією:

Чат правової допомоги:

https://t.me/Stop_Bullying_Bot

Приймальня Української Гельсінської спілки з прав людини:
044 383 9519, 094 928 6519

 Кіберполіція працює для тебе у разі серйозних правопорушень:

[+380443743713](tel:+380443743713)

? Прочитати детально про кібербулінг можна тут:
ЮНІСЕФ в Україні - <https://www.unicef.org/ukraine/>

ЛаСтрада <http://la-strada.org.ua/>

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

1. Поширення новин через фейкові Telegram-канали чи інші інформаційні ресурси.

ТОП-10 ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ В УКРАЇНІ

ІНСТИТУТ
МАСОВОЇ
ІНФОРМАЦІЇ

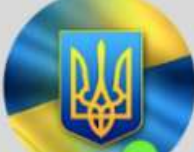

верифікація
аккаунта

аудиторія

контакти
для реклами

мова

інформація про
власника

Труха ⚡ Україна 2,74 млн рос./укр. так ймовірно Максим Лавриненко	Мир сегодня с "Юрий Подоляка" 2,71 млн рос. ні так	Украина Сейчас: новости, война, Россия 1,76 млн рос. так анонімно	Реальная Война Украина Новости 1,39 млн укр. так анонімно	Инсайдер UA 1,37 млн рос. так анонімно
Украина Online 1,29 млн рос. так анонімно	Всевидящее ОКО Украина 1,25 млн рос. так анонімно	Лачен пише 1,12 млн укр. донати так	Telegramна служба новин - Україна 1,07 млн укр. так анонімно	Анатолий Шарий 1,04 млн рос. так так

Інфографіка: Карина Лазарук

Дата дослідження: 6-12 березня 2023

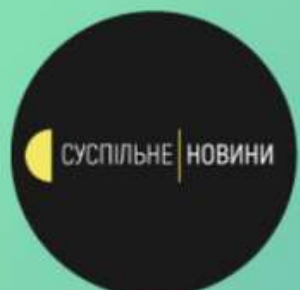
imi.org.ua

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

Білий список

Загальноукраїнські онлайн-медіа, які набрали найбільше балів за результатами оцінки дотримання професійних стандартів, та мали найнижчі показники маніпуляцій, джінси, фейків станом на вересень 2021 року.

Суспільне

Ліга

Громадське

Бабель

Дзеркало Тижня

Радіо Свобода

НВ

Українська правда

Укрінформ

Еспресо

Як допомогти дітям орієнтуватися в кіберпросторі

2. Ботоферми

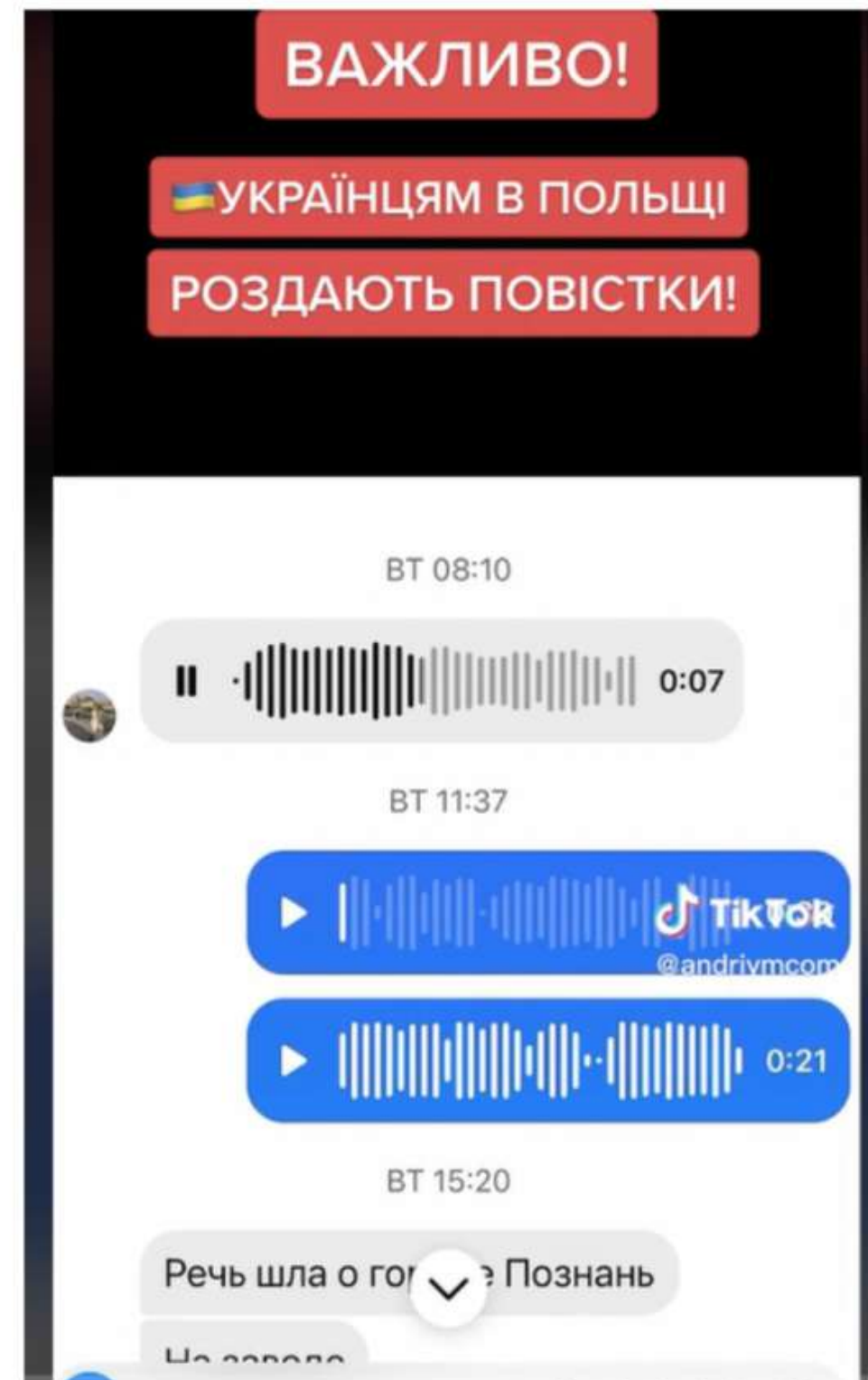
!! ДОРОГІ УКРАЇНЦІ !!

Ви знаєте, що відбувається зараз у нашій країні. Наші люди гинуть на фронті, забирають людей, які не мотивовані віддавати своє життя, бо воно в нас одне. Наша влада замовчує про всі втрати хлопців ЗСУ.

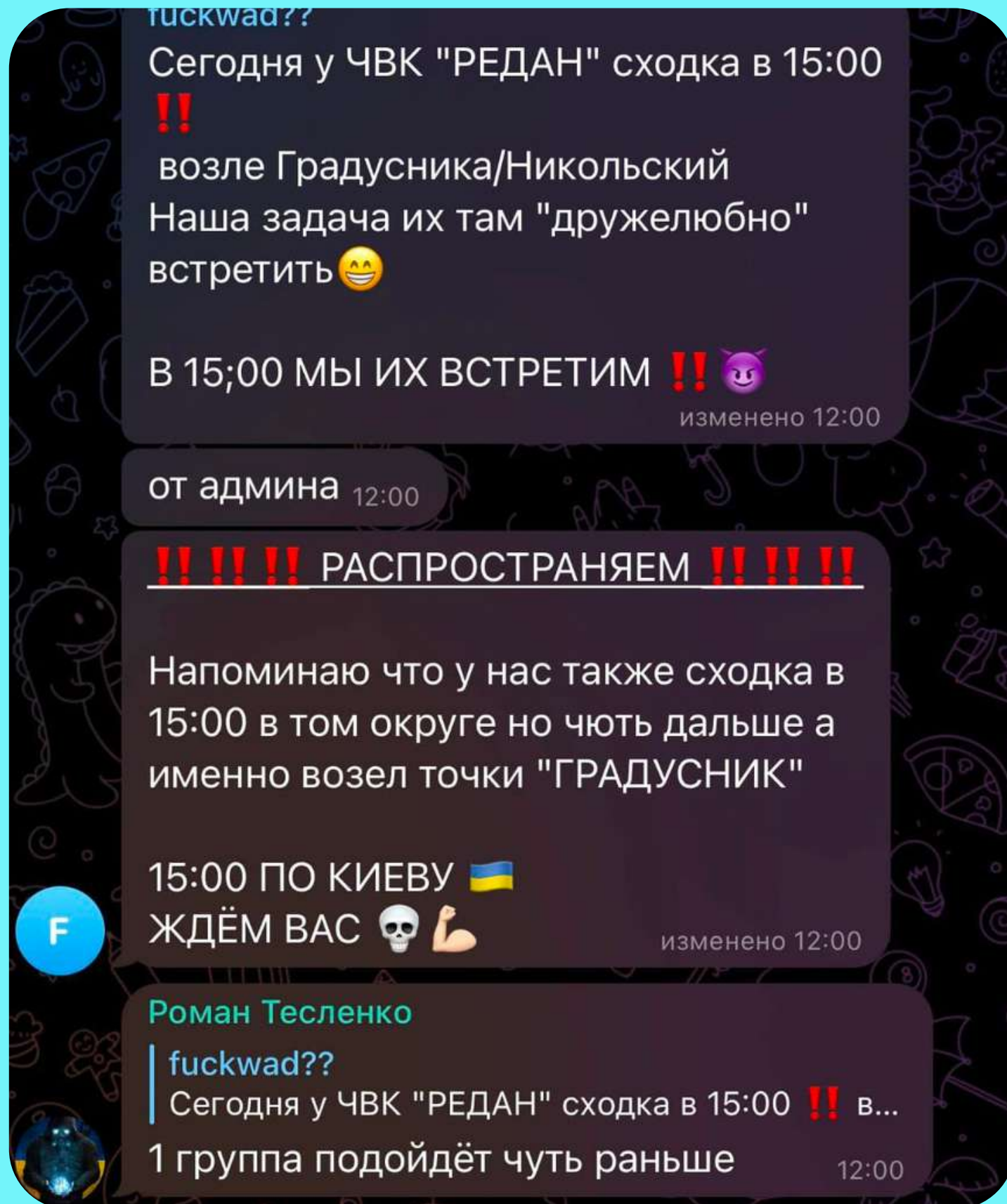
 Мобілізація - це прямий шлях до могили

 Ми готові допомогти вам зробити офіційну відмову від мобілізації

 Пишіть по цьому контакту і ми допоможемо вам!

3. Вплив на підлітків

Проаналізуйте статтю. Чи достовірною є джерело інформації? Які ознаки маніпуляції та фейку тут присутні?

Астрологиня Поліна Павлова шокувала заявою: "Я нарешті скажу, коли закінчиться війна"

Астрологиня припустила, коли може закінчитися війна

Ольга Загорна
Редактор новин

16 червня 2023, 23:30

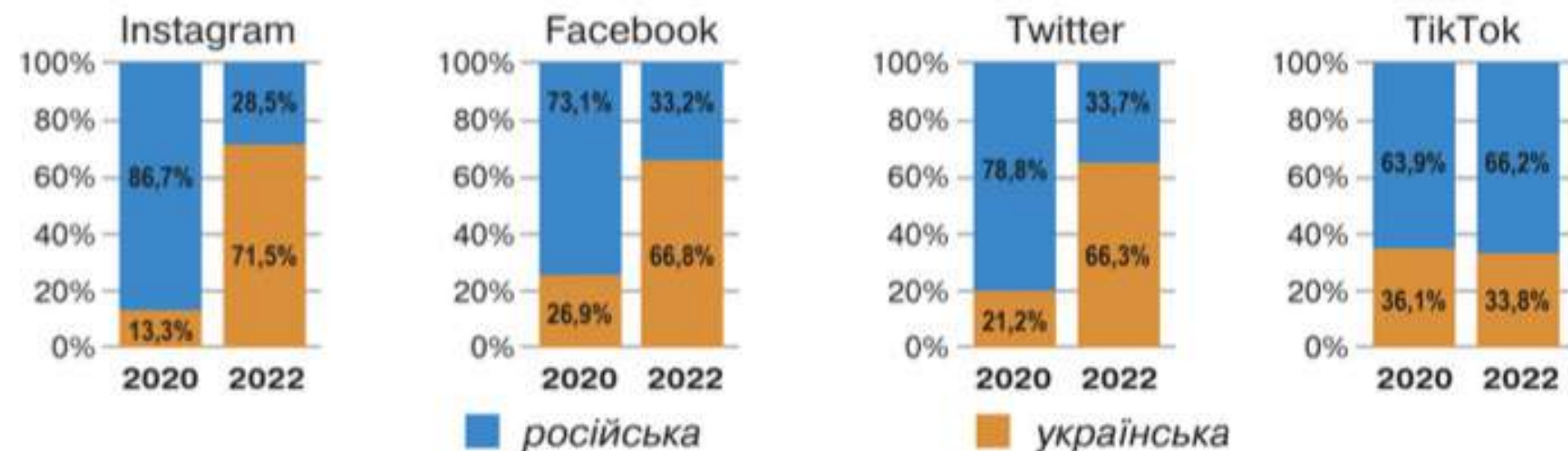
Завдання на уроках фізики

Назва фільма	Помилка	Тема
Армагедон Реж. Майкл Бей 1998	<p>Наявність сильної гравітації та атмосфери на астероїді, можливість пожежі. Показують людей у всьому світі, які чекають на запуск корабля, але чомусь у всіх країнах на цей момент розпал дня.</p> <p>Армагедон – явний лідер за кількістю фізичних помилок. У НАСА цей фільм демонструють з навчальною метою. Хто виявить усі 168 фізичних невідповідностей, вважається таким, що виконав завдання.</p>	<p>Гравітація. Закон тяжіння.</p> <p>Атмосферний тиск</p>
Ангели і демони Реж. Рон Говард 2009	<p>Антиречовину не виробляють такими кількостями, зберігати, а тим більше транспортувати такий її обсяг, неможливо.</p>	<p>Елементарні частинки</p>

Якубовська Е.М. Медіаграмотність на заняттях з фізики. Навчальне видання. / Е.М. Якубовська / За редакцією О.В. Волошенко, А.М. Григор'єва - Київ: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. - 53 с.

Завдання на уроках української мови

■ 12 **Проаналізуй** діаграми, які описують поширення української мови в соціальних мережах. **Виконай** завдання.

Джерело: UA War Infographics

Завдання

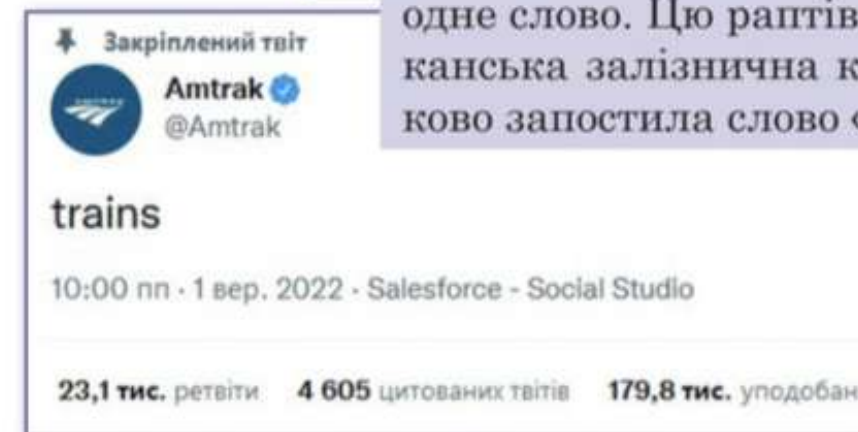
1. У якій соціальній мережі у 2022-му році найбільше по-слуговувалися українською мовою?
2. У якій соціальній мережі у 2022-му році найменше по-слуговувалися українською мовою?
3. У якій соціальній мережі стало менше української мови порівняно з 2020-м роком?

Онатій А. В., Ткачук Т. П. Українська мова : підручник для 5 кл. закладів загальн.середн. освіти / А. В. Онатій, Т. П. Ткачук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2022.

■ 15 **Віднови** порядок фрагментів, щоб утворився зв'язний текст. **Прочитай** його. **Виконай** завдання.

А

У твіттері запустили флешмоб, у якому відомі люди та компанії публікують лише одне слово. Цю раптівку розпочала американська залізнична компанія, яка випадково запостила слово «потяги».

Б

Водночас нас підтримав тогочасний прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон, обравши слово «Україна».

Завдання на уроках української мови

1. Порушення яких правил ілюструє це завдання? Відповідь аргументуй.

2. Яких іще правил віртуального спілкування, на твою думку, варто дотримуватися?

3. У команді з 3-4 однокласниками/однокласницями розробіть плакат «Мій безпечний інтернет», використовуючи інформацію з тексту та малюнків.

304 Проаналізуй діаграму. Дай відповіді на запитання.

1. Що, відповідно до інформації на діаграмі, діти роблять в інтернеті найчастіше?
2. Що, відповідно до інформації на діаграмі, діти роблять в інтернеті найменше?
3. Що найчастіше робиш в інтернеті ти? Намалюй діаграму, спираючись на власний досвід.
4. Порівняй свою діаграму та діаграму однокласника/однокласниці. Що спільного? Що відмінного?

Онатій А. В., Ткачук Т. П. Українська мова : підручник для 5 кл. закладів загальн.середн. освіти / А. В. Онатій, Т. П. Ткачук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2022.

Завдання на уроках математики

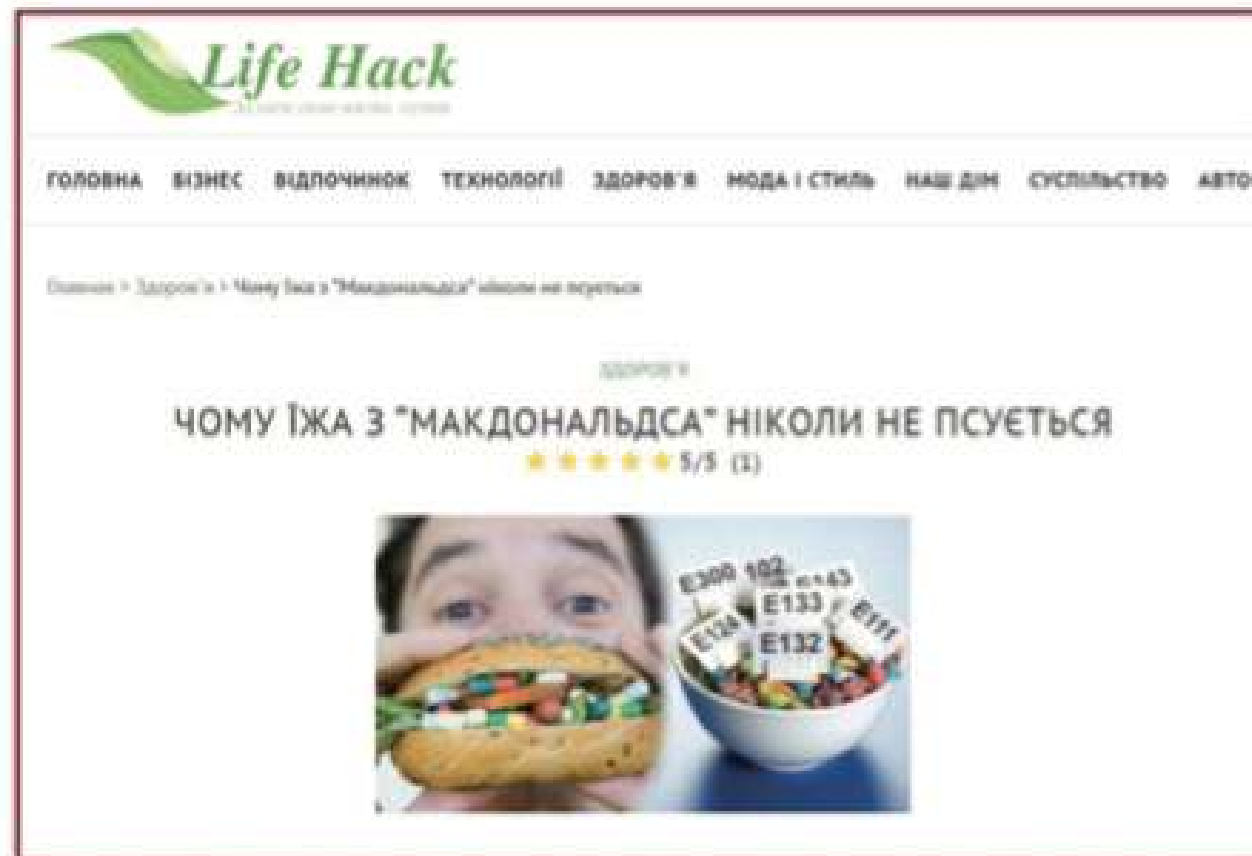
1. Скориставшись інформацією на фото, розв'яжіть задачі.
 - а) Яка загальна сума переказів, що зробили українці 2020 року?
 - б) Яка середня сума переказу в межах України у гривнях була 2019 року?
 - в) Скористайтеся цим фото для створення власних задач.

Л.В. Гринчук Медіаосвіта на заняттях з математики. Навчальне видання / за редакцією О.В. Волошенюк, В.Ф. Іванова . – Київ : АУП, ЦВП, 2021. – 37 с.

Завдання на уроках хімії

Небезпечний «Макдональдс». Багато років у різних джерелах з'являються публікації на кшталт «Гамбургер за рік майже не змінився»:

І кожен з вас зможе знайти чи не тисячі таких публікацій, як статей, так і відео. На жаль, дуже багато хто вірить у це. А чи дійсно ви вірите, що будь-яка їжа може зберігатися кілька місяців без захисного упакування на вологому повітрі?

Григорович О. Медіаграмотність на заняттях з хімії. Навчальне видання / За редакцією Волошенюк О., Іванов В. – Київ : АУП, ЦВП, 2020. – 53 с., іл.

Питання/ Відповіді

